

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 27/2001 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av 2 och 8 § lagen om handikappbidrag och av folkpensionslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 2 oktober 2001 regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av 2 och 8 § lagen om handikappbidrag och av folkpensionslagen (RP 149/2001 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Motioner

I samband med propositionen har riksdagen behandlat

- en lagmotion med förslag till lag om ändring av 30 a § folkpensionslagen och 2 § lagen om handikappbidrag (LM 100/1999 rd — Marja-Leena Kemppainen /fkf m.fl.), som remitterats till utskottet den 29 oktober 1999,
- en lagmotion med förslag till lag om ändring av sjukförsäkringslagen (LM 183/2000 rd — Reijo Laitinen /sd m.fl.), som remitterats till utskottet den 16 mars 2001,

— en åtgärdsmotion om bättre social trygghet för celiakipatienter (AM 212/2000 rd — Mika Lintilä /cent), som remitterats till utskottet den 15 september 2000, och

— en åtgärdsmotion om bättre social trygghet för celiakipatienter (AM 65/2001 rd — Sulo Aittoniemi /alk), som remitterats till utskottet den 18 maj 2001.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsrådet Anja Kairisalo, social- och hälsovårdsministeriet
- förmånschef Marja-Leena Seppälä och sakkunnigläkaren Raili Pirttimäki, Folkpensionsanstalten
- docent Erkki Savilahti och tf. ombudsman Leila Kekkonen, Finlands Celiakiförbund rf.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONERNA

Regeringens proposition

Regeringen föreslår att lagen om handikappbidrag och folkpensionslagen skall ändras så att de som insjuknat i celiaki för extra kostnader som deras diet förorsakar skall få 21 euro i månaden i ersättning via systemet med handikappbidrag och vårdbidrag för pensionstagare. Propositionen har samband med budgetpropositionen för

för 2002. Lagarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2002.

Motionerna

I lagmotion LM 100/1999 rd föreslås att folkpensionslagen och lagen om handikappbidrag skall ändras så att den som på grund av sjukdom i tunntarmen inte kan använda våra mest allmänt

odlade sädeslag i sin diet skall få vårdbidrag för pensionstagare eller handikappbidrag som ersättning för sina kostnader för dieten.

I lagmotion LM 183/2000 rd föreslås att sjukförsäkringslagen ändras så att de som lider av celiaki skall få ersättning genom sjukförsäkringen för extra kostnader för en glutenfri diet. Ersättningen föreslås vara 50 procent av skillnaden mellan det fastställda partipriset på ett glutenfritt livsmedel och partipriset på ett motsvarande livsmedel som innehåller gluten. Ersättning-

en skall maximalt vara 2 400 mark per patient och år.

Åtgärdsmotionerna

I åtgärdsmotion AM 212/2000 rd föreslås att regeringen vidtar åtgärder för att garantera bättre social trygghet för celiakipatienter.

I åtgärdsmotion AM 65/2001 rd föreslås att regeringen vidtar åtgärder för ersättning av celiakipatienters extra dietkostnader till fullt belopp.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Allmän motivering

Av de orsaker som framgår av propositionens motivering och med stöd av erhållen utredning finner utskottet propositionen behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslaget med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Utskottet har i ett tidigare ställningstagande (ShUU 11/2000 rd) ansett att personer med celiaki bör få ersättning för merkostnader på grund av sin diet. För tillfället ersätts kostnader för specialkost och specialnäringspreparat med stöd av lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987). Ersättning med stöd av lagen betalas ut inom ramen för det anslag som kommunen avsatt för ändamålet. Utskottet har ansett det otillfredsställande att bara en del av de som har celiaki får ekonomiskt stöd för att behandla sin sjukdom, medan merparten inte får något stöd alls. Vidare har det framhållit att det vore motiverat att ersätta kostnaderna inom ramen för systemet med handikappbidrag och vårdbidrag för pensionstagare, och det är precis denna modell som regeringens proposition bygger på. Utskottet ser det som ett redigare och lättare genomförbart alternativ att ersättningen betalas ut som en månatlig summa än att kostnaderna ersätts till exempel genom sjukförsäkringens system för läkemedelsersättning. Detta bygger på fastställda produktpriser och försäljning via apoteken och vore en mycket mera tungrodd modell

för att betala ut ersättningar än den här föreslagna.

Utskottet välkomnar reformen med tanke på insatserna för att främja hälsa och förebygga ohälsa. För personer med celiaki leder avvikelser från glutenfri diet till ökad ohälsa och därmed till kostnader för hälso- och sjukvården. Det går att spara i dessa kostnader om de som har celiaki ges självständiga möjligheter att sköta sin sjukdom. Samtidigt som utskottet ser det som behövligt att celiakipatienter börjar få ersättning för kostnaderna för sin diet vill utskottet uppmärksamma också andra åtgärder som hälso- och sjukvården har vidtagit beträffande dem som har celiaki. Den rådgivning och uppföljning som bedrivs inom hälso- och sjukvården spelar en stor roll för att sjukdomen inte skall uppvisa symtom och i att förebygga sjukdomens skadeverkningar.

Detaljmotivering

Utskottet föreslår sådana ändringar i 2 § lagen om handikappbidrag och 30 a § folkpensionslagen att ordet tarmsjukdom i dem ersätts med sjukdom. På detta sätt säkerställs det att ordet omfattar också alla hudceliakipatienter. Vidare skulle ersättningen omfatta också andra sjukdomar än tarmsjukdomar som absolut kräver en glutenfri diet. Men enligt vad utskottet har erfarenhet finns det inte tillförlitlig information om nöd-

vändigheten av en glutenfri diet för andra sjukdomar än celiaki.

Enligt propositionen kommer vårdbidrag på grund av specialkost inte att justeras med anledning av förändringar i folkpensionsindex. Utskottet menar i alla fall att det är viktigt att noggrant följa upp hur priserna på livsmedel som ingår i en glutenfri diet utvecklas och att utifrån uppföljningen vid behov lägga förslag om justering av nivån på förmånen för att säkerställa att den håller jämna steg med priserna. Utskottet föreslår ett uttalande i saken (*Utskottets förslag till uttalande*).

Motionerna

Utskottet föreslår att lagförslagen i lagmotionerna förkastas, eftersom regeringens proposition och utskottets förslag avviker från det som före-

slås i lagmotionerna. De lagförslag som nu föreslås bli godkända tillmötesgår åtgärdsmotionerna och därför föreslår utskottet att de förkastas.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår social- och hälsovårdsutskottet vördsamt

att lagförslagen godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag),

att lagmotionerna LM 100/1999 rd och LM 183/2000 rd förkastas,

att åtgärdsmotionerna AM 212/2000 rd och AM 65/2001 rd förkastas och

att ett uttalande godkänns (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av 2 och 8 § lagen om handikappbidrag

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 5 februari 1988 om handikappbidrag (124/1988) 8 §, sådan den lyder i lag 729/2001, samt

fogas till 2 §, sådan den lyder i lag 838/1998 och i nämnda lag 729/2001, ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom., som följer:

2 §

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. betalas till en person som genom en korrekt diagnostiserad (*utesl.*) sjukdom är absolut tvungen att använda glutenfria produkter 21 euro

i månaden i handikappbidrag för de kostnader för dieten som sjukdomen ger upphov till.

8 §

(Som i RP)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

2.

Lag om ändring av folkpensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i folkpensionslagen av den 8 juni 1956 (347/1956) 77 § 1 mom., sådant det lyder i lag 724/2001, och
fogas till 30 a §, sådan den lyder i lagarna 979/1996, 837/1998 och nämnda lag 724/2001, ett nytt 3 mom., varvid de nuvarande 3—7 mom. blir 4—8 mom., samt till 30 b §, sådan den lyder i de nämnda lagarna 979/1996 och 724/2001, ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom., som följer:

30 a §

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. betalas till en person som genom en korrekt diagnostiserad (*utesl.*) sjukdom är absolut tvungen att använda glutenfria produkter 21 euro i månaden i vårdbidrag för pensionstagare för de kostnader för dieten som sjukdomen ger upphov till.

30 b §

(Som i RP)

77 §

(Som i RP)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att prisutvecklingen beträffande

produkter som ingår i en glutenfri diet följs upp och att en proposition med förslag till justering av nivån på förmånen vid behov lämnas till riksdagen.

Helsingfors den 18 oktober 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Marjatta Vehkaoja /sd
vordf. Timo Ihamäki /saml
medl. Eero Akaan-Penttilä /saml
Merikukka Forsius /gröna
Tuula Haatainen /sd
Inkeri Kerola /cent
Valto Koski /sd
Marjaana Koskinen /sd

Pehr Löf /sv
Juha Rehula /cent
Päivi Räsänen /kd
Sari Sarkomaa /saml
Arto Seppälä /sd
Marjatta Stenius-Kaukonen /vänst
Raija Vahasalo /saml
Jaana Ylä-Mononen /cent.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Eila Mäkipää.

RESERVATION

Motivering

Genom regeringens proposition RP 149/2001 rd inrättas en ny stödkategori inom ramen för handikappbidrag och vårdbidrag för pensionstagare, dvs. de som har celiaki skall få 21 euro i månaden i ersättning för de kostnader för dieten som sjukdomen ger upphov till. Propositionen binder inte ersättningen vid index i enlighet med lagen om folkpensionsindex (456/2001).

Regeringen motiverar avsaknaden av indexbundenhet med att dietkostnaderna för den som har celiaki möjligen sjunker i framtiden och att kostnaderna i alla fall följs upp. Ändå har det varit en mycket långdragen process att få dessa dietkostnader godtagna som ersättningsgilla, och det kan befaras att ersättningen under kommande år släpar efter utvecklingen i livsmedelspriserna, eftersom det kräver en lagändring.

Utskottet konstaterar helt riktigt i sitt betänkande att prisutvecklingen i fråga om livsmedel som ingår i en glutenfri diet följs upp och att ni-

vån på förmånen vid behov justeras utifrån uppföljningen. En majoritet i utskottet ville att uppföljningens nödvändighet konstateras i ett uttalande som förutsätter att prisutvecklingen följs upp. Vi anser att detta inte räcker till som reaktion på en uppenbar brist i lagförslaget.

Å andra sidan ligger avsaknaden av indexbundenhet till denna del inte i linje med de förmåner som föreskrivs i lagen om handikappbidrag och folkpensionslagen. Lagstiftningen bör vara konsekvent, om det inte finns andra särskilda skäl att avvika från den allmänna linjen. Vi anser att det vore mer motiverat att binda ersättningen vid index.

Förslag

Med stöd av det ovan anförda föreslår vi

att lagförslagen i utskottets betänkande godkänns med följande ändringar (Reservationens ändringsförslag):

Reservationens ändringsförslag**1.****Lag****om ändring av 2 och 8 § lagen om handikappbidrag**

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 5 februari 1988 om handikappbidrag (124/1988) 8 §, sådan den lyder i lag 729/2001, samt

fogas till 2 §, sådan den lyder i lag 838/1998 och i nämnda lag 729/2001, ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom., som följer:

2 §
(Som i ShUB)

8 §
Om inte något annat bestäms i denna lag, iaktas dessutom i tillämpliga delar 1 d, 35—39, 39 b, 40, 42, 43 och 44 §, 45 § 1 och 4 mom., 46,

67, 69 och 75 §, 79 § 1 och 4 mom. samt 80—83, 84—86, 88 och 88 a § folkpensionslagen samt lagen om folkpensionsindex (456/2001) (*utesl.*).

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i ShUB)

2.

Lag
om ändring av folkpensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut
(*utesl.*)

fogas till 30 a §, sådan den lyder i lagarna 979/1996, 837/1998 och (*utesl.*) 724/2001, ett nytt 3 mom., varvid de nuvarande 3—7 mom. blir 4—8 mom., samt till 30 b §, sådan den lyder i de nämnda lagarna 979/1996 och 724/2001, ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom., som följer:

30 a och 30 b §
(Som i ShUB)

77 §
(*Utesl.*)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i ShUB)

Helsingfors den 18 oktober 2001

Jaana Ylä-Mononen /cent
Inkeri Kerola /cent

Juha Rehula /cent
Päivi Räsänen /kd